

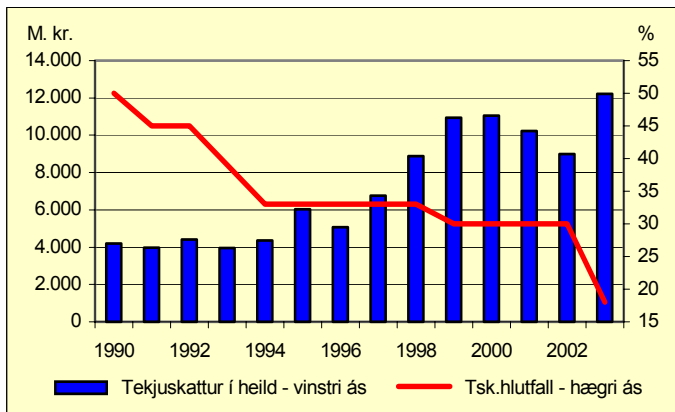

26. ágúst 2004

Áhrif lækkunar tekjuskattshlutfalls fyrirtækja

Skattalegt umhverfi fyrirtækja hefur tekið miklum breytingum undanfarinn áratug. Þar vegur þyngst mikil lækkun tekjuskattshlutfallsins sem nam 50% árið 1990 og hefur síðan verið lækkað í nokkrum áföngum niður í 18% frá og með tekjuárinu 2002 (álagningarárinu 2003). Á móti hefur ýmsum undanþágum verið fækkað og frádráttarlíðir felldir út.

Tekjuskattur lögaðila

Meðfylgjandi mynd sýnir þessa þróun; annars vegar tekjur ríkissjóðs af tekjuskatti lögaðila framreiknaðar til verðlags ársins 2003 og hins vegar skattshlutfallið. Mesta athygli vekur að lækkun skattshlutfallsins hefur ekki leitt til minni tekna ríkissjóðs; þvert á móti þar sem þær hafa nær þrefaldast á þessa tímabili. Veigamikil skýring er afar mikil fjölgun skattgreiðenda, eða úr tæplega 3.500 árið 1990 í rúmlega 10.000 árið 2003. Tekjuskattur á hvert fyrirtæki hefur hins vegar lítið breyst þegar horft er á upphafs- og lokaár og nemur um 1,2 m.kr. bæði árin. Hins vegar hefur álagningin sveiflast nokkuð á milli ára; fór hæst í 1,8 m.kr. árið 1999 en lægst í 1,1 árið 2002.

Sérstaka athygli vekur að þegar tekjuskattshlutfallið var lækkað hvað mest eða úr 30% í 18% frá og með tekjuárinu 2002 jukust tekjur ríkissjóðs um meira en þriðjung að raungildi milli ára. Í fyrri lækkunaráföngum höfðu tekjur ríkissjóðs hins vegar alltaf lækkað á fyrsta árinu sem breytingarnar giltu en farið síðan vaxandi. Mikil fjölgun fyrirtækja er aftur mikilvægur skýringarþáttur en einnig batnandi afkoma fyrirtækja o.fl. Fróðlegt verður að sjá hvort framhald verður á þessari þróun en niðurstöður álagningar vegna ársins 2003 munu liggja fyrir í október nk.

Þessi þróun staðfestir að þau markmið sem að var stefnt með breyttum skattareglum hafa náðst. Þannig hefur lægra skattshlutfall stuðlað að eflingu atvinnulífsins sem meðal annars birtist í mikilli fjölgun fyrirtækja og aukinni arðsemi sem aftur hefur leitt til aukinnar fjárfestingar, meiri framleiðslu og tekjamyndunar í þjóðfélaginu. Ennfremur gætir hér áhrifa einkavæðingar ríkisfyrirtækja sem skilar sér ekki einungis í tekjum af sölu þeirra heldur einnig í auknum skatttekjum.

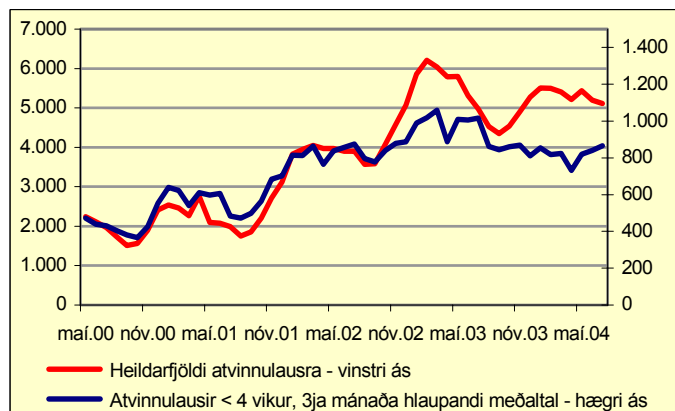
Störfum getur fjölgað þótt atvinnuleysi haldist óbreytt

Oft gætir ónákvæmni í opinberri umræðu um stöðuna á vinnumarkaði. Tölur um fjölda þeirra sem eru skráðir atvinnuleysisir eru birtar einu sinni í mánuði og því gefast oft tækifæri til að greina tölurnar og fjalla um þær. Oftast er gengið

út frá því að ef atvinnulausum fjölgar þá fækki þeim sem hafa vinnu og öfugt.

Raunveruleikinn er hins vegar miklu flóknari en þetta þar sem margar aðrar breytingar á vinnumarkaði eru umfangsmeiri en breyting á fjölda atvinnulausra. Fjöldi atvinnulausra hefur á undanföllum árum sveiflast á milli 2.000 og rúmlega 6.000 manns. Um þessar mundir eru þeir rúmlega 5.000. Í hverjum mánuði eru rúmlega 800 nýir atvinnuleysisir skráðir hjá vinnu- miðlunum að meðaltali eða 15-20% af fjölda atvinnulausra eins og hann hefur verið að undanförunum en þetta er nálægt því að vera 0,5% af heildarfjölda starfandi á vinnumarkaði.

Þróun atvinnuleysis

Heimild: Vinnuálastofnun.

Á meðfylgjandi mynd eru sýndar breytingar á fjölda þeirra sem missa vinnuna í samanburði við heildarfjölda atvinnulausra. Í samræmi við það sem víða er gert og til að jafna miklar sveiflur milli mánaða á fjölda þeirra sem eru nýir á skrá er sýnt þriggja mánaða hlaupandi meðaltal fyrir þá stærð. Á árinu 2000 var fjöldi þeirra sem verið höfðu innan við 4 vikur á skrá sveiflukenndur en þó aldrei hærri en um það bil 600 á mánuði. Fjöldi nýrra á skrá sveiflaðist nokkuð nákvæmlega með heildarfjölda atvinnulausra og þegar þeim fjölgaði upp í um og yfir 800 á mánuði seinni hluta ársins 2001 óx heildarfjöldi atvinnulausra úr 2.000 í 4.000. Eftir það hefur hið nákvæma sambengi milli þessara stærða rofnað.

Mestur fjöldi fólks virðist hafa misst vinnuna á fyrri hluta ársins 2003. Heildarfjöldi atvinnulausra náði hámarki á sama tíma en hann fór síðan minnkandi þrátt fyrir það að mikill fjöldi fólks kæmi nýr inn á atvinnuleysisrá á hverjum mánuði. Í ár hefur heildarfjöldi á skrá vaxið á sama tíma og fjöldinn sem kemur nýr inn hefur farið heldur minnkandi.

Þegar horft er á þessar tölur í samhengi sést að vinnumarkaðurinn er mjög virkur. Á sama tíma og fólk missir vinnuna og fer á atvinnuleysisrá getur heildarfjöldi atvinnulausra sveiflast mjög mikið. Þannig virðast um 7.500 manns hafa misst vinnuna og komið nýr inn á skrá frá febrúar til september í fyrra en á sama tíma fækkaði atvinnulausum á skrá um 2.000 manns.

Þessi þróun sýnir að fjölgun nýrra starfa í landinu hefur gert meira en mæta þeim fjölda sem bætist við á atvinnuleysisrákrám í hverjum mánuði og vísbendingar eru um töluvert aukin umsvif á vinnumarkaði þrátt fyrir það að mörgum þyki atvinnuleysi ganga of hægt til baka. Hráar tölur um skráð atvinnuleysi gefa því ekki endilega rétta mynd af stöðunni á vinnumarkaði.

Tekjur ríkissjóðs jan-júní		
	2002-2003	2003-2004
12 mánaða breytingar, %		
Skatttekjur alls	4,1	14,8
Skattar á tekjur og hagnað	-0,9	18,2
Tryggingagjöld	7,5	13,1
Eignarskattar	-20,6	18,1
Veltuskattar	9,3	13,0
Tekjur alls	15,3	2,3

Gjöld ríkissjóðs jan-júní		
	2002-2003	2003-2004
12 mánaða breytingar, %		
Almenn mál	2,5	2,1
Félagsmál	10,5	12,9
Atvinnumál	4,9	3,1
Vaxtagjöld	-22,0	-15,7
Önnur útgjöld	16,5	-2,5
Gjöld alls	5,6	7,3

Afkoma ríkissjóðs jan-júní		
M.kr.	2003	2004
Handbært fê frá rekstri	-9.058	-1.456
Hr. lánsfjárfjöfnuður	8.424	446
Alborgun lána	-17.952	-28.604
Br. lánsfjárfjöfnuður	-13.279	-31.908
Lántökur	14.038	34.778
Greiðsluafkoma	760	2.870

Ýmsar hagtölur		
	2003	2004
12 mánaða breytingar, %		
Verðbólga - ágúst	2,0	3,7
Kjarnaverðb.1- ágúst	2,7	3,0
Launavísitala - júlí	5,7	5,1
Heildarvelta janúar-apríl	-3,5	11,2
Smá.velta janúar-apríl	1,5	5,4
Atvinnuleysi - júlí	3,0	3,0